

LIBRIS

We know
books

DAVID GRANN

CRIMELE DIN OSAGE COUNTY
ȘI ÎNCEPUTURILE FBI-ULUI

Traducere din limba engleză și note
de Laura Ciobanu

sapiens

Cuprins

Cea dintâi cronică FEMEIA ÎNSEMNATĂ

Capitolul 1: Disparația	13
Capitolul 2: Voia Domnului sau mâna omului?	27
Capitolul 3: Regele din Osage Hills	35
Capitolul 4: Rezervația subterană	49
Capitolul 5: Ucenicii diavolului	71
Capitolul 6: Ulmul de Un Milion de Dolari	87
Capitolul 7: Această lucrare a întunericului	101

A doua cronică OMUL CU DOVEZILE

Capitolul 8: Departamentul de Moravuri Ușoare	123
Capitolul 9: Cowboy sub acoperire	135
Capitolul 10: Să eliminăm imposibilul	141
Capitolul 11: Cel de-al treilea om	149
Capitolul 12: Un labirint de oglinzi	157
Capitolul 13: Fiul călăului	161
Capitolul 14: Pe patul de moarte	177
Capitolul 15: Fața ascunsă	183
Capitolul 16: Totul pentru dezvoltarea Biroului	191
Capitolul 17: Mână-iute, spărgătorul de seifuri și chimistul	199

Capitolul 18: Scorul jocului	207
Capitolul 19: Un trădător al neamului său	225
Capitolul 20: Așa să vă ajute Dumnezeu!	243
Capitolul 21: Sauna	257

A treia cronică REPORTERUL

Capitolul 22: Ținuturi bântuite	275
Capitolul 23: Un caz nesoluționat	291
Capitolul 24: Între două lumi	301
Capitolul 25: Manuscrisul pierdut	311
Capitolul 26: Sângele strigă din pământ	317

<i>Mulțumiri</i>	331
<i>Notă cu privire la surse</i>	337
<i>Surse din arhive și nepublicate</i>	339
<i>Note</i>	341
<i>Bibliografie selectivă</i>	363
<i>Copyrightul imaginilor</i>	379

CEA DINTÂI CRONICĂ
FEMEIA ÎNSEMNATĂ

Niciun rău nu tulburase acea noapte prielnică, pentru că ea ascultase: nu răsunase nicio voce a răului; niciun țipăt de bufniță nu spărsese tăcerea. Știa asta fiindcă ascultase toată noaptea.

John Joseph Mathews, *Sundown*

1

DISPARIȚIA

În aprilie, milioane de flori minuscule se răspândesc pe dealurile și vastele prerii de pe teritoriul indienilor osage din Oklahoma: pansele, clopoței albi și albaștri. Scriitorul osage John Joseph Mathews a remarcat că abundența de petale arată ca și cum „Dumnezeu ar fi presărat confetti”². În mai, când coioții urlă la o lună tulburător de mare, plante mai înalte, ca telegrafii și bulgării-de-soare, încep să se insinueze pe teritoriul florilor mai mici, furându-le lumina și apa. Căpșoarele floricelelor se apleacă, petalele lor cad și, în scurt timp, sunt îngropate în țărână. De aceea, indienii osage spun că în mai răsare luna uciderii florilor.

Pe 24 mai 1921³, Mollie Burkhart, din Gray Horse, o așezare a indienilor osage din Oklahoma, a început să se teamă că uneia dintre cele trei surori ale ei, Anna Brown, i s-a întâmplat ceva. Mai mare decât Mollie cu nici un an, Anna, de 34 de ani, dispăruse în urmă cu trei zile. Pleca adesea la „chefuri”, cum le numea disprețuitor familia ei, dansând și bând cu prietenii până în zori, dar de data asta trecuse o noapte, apoi încă una, iar Anna nu își făcuse apariția în pragul ușii lui Mollie, așa cum obișnuia, cu părul ei lung și negru ușor răvășit și ochii negri lucioși ca sticla. Anna avea obiceiul să se descalțe îndată ce intra pe ușă, iar lui Mollie îi era dor s-o audă mișcându-se fără grabă prin casă. În schimb, acum domnea tăcerea preriei.

Mollie o pierduse deja pe sora ei Minnie cu aproape trei ani în urmă. Moartea ei survenise șocant de repede și, cu toate că doctorul o pusese pe seama unei „boli debilitante neobișnuite”⁴, Mollie avea unele îndoieli, căci Minnie avea numai 27 de ani și sănătatea ei fusese întotdeauna perfectă.

La fel ca părinții lor, Mollie și surorile ei aveau numele trecute în Registrul Osage, adică figurau printre membrii înregistrați ai tribului. Asta mai însemna și că dețineau o avere. Pe la începutul celui de-al șaptelea deceniu al secolului al XIX-lea, indienii osage fuseseră izgoniți de pe pământurile lor din Kansas și mutați într-o rezervație stâncoasă, presupusă a fi fără valoare, din nord-estul Oklahomei, numai pentru a descoperi, zeci de ani mai târziu, că acest teritoriu se afla deasupra unora dintre cele mai mari rezerve de petrol din Statele Unite. Ca să capete această resursă valoroasă, prospectorii au fost siliți să le plătească concesiuni și redevențe indienilor osage. La începutul secolului XX, fiecare persoană din registrul tribal a început să primească un cec trimestrial. La început, suma era de numai câțiva dolari, dar cu timpul, pe măsură ce s-a extras mai mult petrol, dividendele au ajuns să fie de ordinul sutelor și apoi al miilor de dolari. Iar plățile creșteau practic în fiecare an, la fel cum pâraiele din prerie se alătură ca să alcătuiască latul și mâlosul Cimarron, până când membrii tribului adunaseră, colectiv, milioane și milioane de dolari. (Numai în 1923, tribul a încasat mai bine de 30 de milioane de dolari, echivalentul a peste 400 de milioane astăzi.) Indienii osage erau socotiți cel mai bogat popor din lume pe cap de persoană. „Ia priviți!” exclama săptămânalul newyorkez *Outlook*. „Indienii, în loc să moară de foame, [...] se bucură de un venit constant care-i face și pe bancheri să moară de ciudă.”⁵

Publicul era fascinat de prosperitatea tribului, care contrazicea imaginea tipică a amerindianului ce data încă de la primul contact brutal cu albi – păcatul originar din care se născuse țara. Reporterii își ațâtau cititorii cu povești despre

„plutocrația osage”⁶ și despre „milionarii roșii”⁷, cu ale lor cunace din cărămidă și teracotă, cu candelabrele, inelele lor cu diamante și mașinile lor cu șofer personal. Un ziarist se minuna la vederea fetelor osage care frecventau cele mai bune internate și purtau haine scumpe cu croială franțuzească, de parcă „*une très jolie demoiselle*”^{*} de pe bulevardele Parisului ar fi nimerit din greșeală în micuța așezare din rezervație⁸.

În același timp, reporterii se agățau de orice amănunt ce putea fi asociat cu modul de viață tradițional al indienilor osage, care părea să trezească în mințile publicului viziuni ale indienilor „sălbatici”. Un articol prezenta „un cerc de automobile scumpe înconjurând un foc de tabără la care proprietarii lor bronzăți, înfășurați în păături în culori vii, frig carne în maniera primitivă”⁹. Altul a prezentat un grup de indieni osage veniți să asiste la dansurile lor ceremoniale cu un avion privat, o scenă care „depășește talentul descriptiv al oricărui romancier”¹⁰. Rezumând atitudinea publicului față de indienii osage, *Washington Star* spunea: „Jelania «O, sărmanii indieni!» ar putea fi revizuită drept: «Ce s-au mai ajuns pieile-roșii!».”¹¹

Gray Horse era una dintre cele mai vechi așezări din rezervație. Aceste avanposturi – inclusiv Fairfax, o așezare învecinată mai mare, de aproape 1500 de locuitori, și Pawhuska, capitala indienilor osage, cu o populație de mai bine de 6000 – păreau o viziune suprarrealistă. Străzile erau pline de cowboy, de tot felul de indivizi care căutau să se îmbogățească rapid, de contrabandiști de alcool, prezicători, vraci, prosciși, oameni ai legii, finanțiști din New York și magnați ai petrolului. De-a lungul drumurilor pentru căruțe, acum pavate, goneau mai nou automobile, mirosul de benzină acoperind mireasma preriei. Cărduri de ciori priveau în jos de pe cablurile telefonice. Erau numeroase

* În franceză, în original: „o domnișoară foarte drăguță”.

restaurante – care se promovau însă sub titulatura mai rafinată de „cafenele” –, săli de operă și terenuri de polo.

Deși Mollie nu era la fel de cheluitoare ca alți vecini de-ai ei, își construise în Gray Horse o casă frumoasă și spațioasă de lemn, lângă vechea locuință familială din pari legați, rogojini împletite și scoarță de copac. Avea mai multe mașini și ținea câțiva servitori – acei linge-blide ai indienilor, cum le ziceau în batjocură mulți localnici muncitorilor sezonieri. Servitorii erau adesea negri sau mexicani, dar, pe la începutul anilor '20, un vizitator al rezervației și-a exprimat disprețul față de faptul că „până și unii albi” efectuau „muncile casnice cu care niciun indian osage nu s-ar înjosi”¹².

***

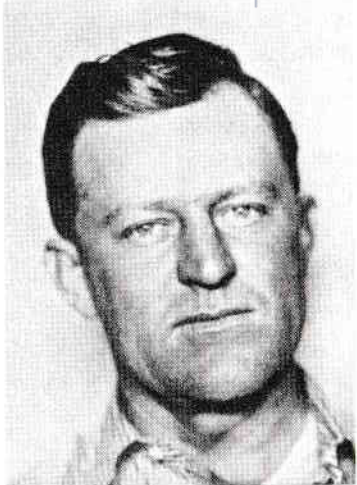
Mollie se număra printre ultimele persoane care o văzuseră pe Anna înaintea dispariției ei. În ziua aceea, pe 21 mai, se trezise la crăpatul de ziuă, un obicei deprins de pe vremea când tatăl ei se ruga către soare în fiecare dimineață. Era obișnuită să audă corul ciocârliilor, al fugacilor și al găinușelor de prerie, acoperit mai nou de pocnetul ritmic al instalațiilor de foraj străpungând pământul. Spre deosebire de multe prietene de-ale ei, care lepădaseră portul indienilor osage, Mollie încă își înfășura o pătură indiană în jurul umerilor. Nici nu-și purta părul în bobul tip *flapper*^{*}, ci își lăsa plețele lungi și negre să îi curgă pe spate, scoțându-i în evidență chipul care atrăgea ușor privirile, cu pomeți proeminenți și niște ochi mari și căprui.

Soțul ei, Ernest Burkhart, se trezise odată cu ea. Era un bărbat alb de 28 de ani, chipeș într-o manieră banală, de figurant

^{*} *Flappers* reprezentau generația tinerelor femei occidentale din anii 1920, care purtau fuste scurte, își tundeau părul în stil bob, ascultau muzică jazz și își etalau disprețul pentru ceea ce atunci era considerat un comportament rezonabil, modest. (n.red.)

Mollie Burkhart

Ernest Burkhart

dintr-un film western: păr scurt și castaniu, ochi albastru-cenușii, bărbie pătrătoasă. Numai nasul îi strica portretul: părea să fi încasat un pumn sau doi prin cine știe ce tavernă. Crescuse în Texas, ca fiu al unui cultivator sărac de bumbac, și dintotdeauna îl fascinaseră poveștile despre Osage Hills, acel vestigiu al frontierei americane pe unde se spunea că încă mai colindă cowboyi și indienii. În 1912, la 19 ani, își făcuse bagajele ca Huckleberry Finn și pornise

spre Teritoriul Indian, unde locuise mai întâi în Fairfax, la unchiul său, un crescător de vite cu o fire autoritară pe nume William K. Hale. „Nu era soiul de om care să te roage să faci ceva – el pur și simplu îți spunea“, a povestit odată Ernest despre Hale³, care îi devenise un fel de figură paternă. Deși Ernest în general făcea comisioane pentru Hale, uneori lucra și ca șofer cu ziua. Așa o și cunoscuse pe Mollie, purtând-o cu mașina prin așezare.

Lui Ernest îi cam plăcea să bea whisky de contrabandă și să joace poker cu oameni cu o reputație îndoielnică, dar sub duritatea sa părea să existe și o anumită tandrețe, poate chiar o mică doză de nesiguranță. Mollie s-a îndrăgostit de el. Vorbitoare nativă a limbii osage, Mollie învățase puțină engleză la școală. Însă Ernest a studiat până când a ajuns să discute cu Mollie pe limba ei. Întrucât ea avea diabet, el o îngrijea când o dureau încheieturile și o ardea stomacul de foame. Auzind că un alt bărbat nutrea afecțiune pentru Mollie, a declarat, bombănind, că nu putea trăi fără ea.

Nu le-a fost ușor să se căsătorească. Golaniile din anturajul lui Ernest îl ridiculizau, zicându-i că e un „bărbat ajuns *squaw*“. Pe deasupra, deși cele trei surori ale lui Mollie se măritaseră toate cu bărbați albi, ea se simțea cumva obligată să aibă o căsătorie aranjată în stil osage, ca părinții ei. Totuși, Mollie, a cărei familie practica un amestec de catolicism și credințe osage, nu înțelegea de ce ar fi lăsat-o Dumnezeu să găsească dragostea numai ca să i-o ia. Așa că în 1917 ea și Ernest au făcut schimb de inele și și-au jurat iubire veșnică.

În 1921 aveau deja o fată, Elizabeth, în vârstă de doi ani, și un fiu de opt luni, James, poreclit Cowboy. Mollie se îngrijea și de bătrâna ei mamă, Lizzie, care se mutase la ea acasă după moartea tatălui. Din pricina diabetului, Lizzie se temuse cândva că fiica ei va muri de tânără și îi implorase pe ceilalți copii ai săi să aibă grijă de ea. În fapt, Mollie ajunsese să aibă grijă de ei toți.

***

21 mai ar fi trebuit să fie o zi minunată pentru ea. Îi plăcea să aibă musafiri și organizase o mică masă de prânz. După ce s-a îmbrăcat, le-a dat de mâncare copiilor. Cowboy avea adesea dureri îngrozitoare de urechi, așa că mama trebuia să îi sufle în ele până când copilul se oprea din plâns. Mollie păstra o ordine strictă în locuința ei, așadar i-a pus la treabă pe servitori, în timp ce în jurul ei casa se trezea și toată lumea începea să forfotească de colo-colo – cu excepția lui Lizzie, care, îmbolnăvinduse, a rămas în pat. Mollie l-a rugat pe Ernest să o sune pe Anna, ca să vadă dacă nu poate, măcar de data asta, să vină s-o ajute cu îngrijirea bătrânei. În ciuda firii ei furtunoase, Anna era răsfățata mamei. Fiind fiica mai mare,

* *Squaw* – soție, fată sau femeie în familia de limbi algonquian. Prin folosirea de către coloniștii albi, cuvântul a căpătat sensuri peiorative și este socotit în prezent insultător și rasist.

*Mollie (dreapta)
împreună cu surorile ei,
Anna (centru) și
Minnie (stânga)*

avea un statut aparte în ochii lui Lizzie, chiar dacă Mollie era cea care avea grijă de ea.

Când Ernest i-a spus Annei că mama ei are nevoie de ea, aceasta a promis să vină direct acolo, cu taxiul, iar în scurt timp a și sosit, purtând pantofi roșii, o fustă și o pătură indiană asortată. În mână ținea o geantă din piele de aligator. Înainte să intre, își pieptănase în grabă părul ciufulit de vânt și își pudrase fața. Însă Mollie a remarcat că are mersul nesigur și că limba i se împleticește. Era beată.

Mollie nu și-a putut ascunde nemulțumirea. Unii oaspeți sosiseră deja. Printre ei se aflau doi dintre frații lui Ernest, Bryan¹⁴ și Horace Burkhardt, care, atrași de aurul negru, se mutaseră în Osage County și-l ajutau adesea pe Hale la ferma sa. Una dintre mătușile lui Ernest, o bătrână nesuferită care nu se sfia să facă afirmații rasiste despre indieni, venise și ea în vizită și ultimul lucru care-i mai trebuia lui Mollie era ca Anna să îi dea apă la moară.

Anna s-a descălțat și a început să se dea în spectacol. A desfăcut o sticlură pe care o avea în geantă, din care

s-a împrăștiat rapid mirosul înțepător al whiskyului. Insistând că trebuie să golească sticlura înainte să o prindă autoritățile – trecuse un an de la instaurarea Prohibiției la nivel național –, le-a oferit musafirilor câte o gură din ceea ce ea numea „cea mai bună băutură de contrabandă“.

Mollie știa că Anna avusese multe necazuri în ultima vreme. Tocmai divorțase de soțul ei, un localnic pe nume Oda Brown, care avea o afacere cu grajduri, cai și trăsurile de închiriat. De atunci, își petrecuse tot mai mult timpul în forfota orașelor prospere, care apăruseră ca să-i găzduiască și să-i distreze pe muncitorii din industria petrolieră: așezări ca Whizbang, unde se zicea că oamenii zbârnâiau toată ziua și se zbenguiau toată noaptea. „Toate elementele desfrâului și ale răului se găsesc aici“, raporta un reprezentant al guvernului. „Jocuri de noroc, băutură, adulter, minciună, hoție și omor.“¹⁵ Anna devenise fascinată de localurile ascunse prin fundături întunecate: stabilimente care pe dinafară păreau decente, dar care aveau camere secrete pline cu sticle sclipitoare de băutură de contrabandă. Una dintre servitoarele Annei avea să o descrie ulterior autorităților ca pe o persoană care bea mult whisky și avea „un comportament foarte ușuratic față de bărbații albi“¹⁶.

La Mollie acasă, Anna a început să flirteze cu fratele mai mic al lui Ernest, Bryan, cu care își mai dăduse întâlnire de câteva ori. Acesta avea un temperament ceva mai posac, niște ochi de nepătruns cu irizații aurii și un păr rar pe care îl purta lins, pe spate. Un om al legii care l-a cunoscut l-a descris ca pe un ins bun la toate. Când, la prânzul în familie, Bryan a întreat-o pe una dintre servitoare dacă nu vrea să meargă cu el la dans în seara aceea, Anna a spus că-l omoară dacă își face de cap cu altă femeie.

Între timp, mătușa lui Ernest bombănea cât s-o audă toată lumea, spunând cât este de rușinată că nepotul ei s-a însurat cu una dintre pieile-roșii. Lui Mollie i-a venit ușor să riposteze într-o manieră subtilă: în seara aceea, pe mătușa a servit-o

o servitoare albă, astfel că ordinea socială a așezării s-a făcut puternic simțită.

Anna a continuat să facă scandal. S-a certat și cu oaspeții, și cu mama ei, și cu Mollie. „Bea și era arțăgoasă“, le-a povestit ulterior o servitoare autorităților. „Nu le înțeleg limba, dar se certau.“ Femeia a adăugat: „Anna i-a făcut să se simtă foarte prost și mie mi-a fost frică.“¹⁷

În seara aceea, Mollie avea de gând să stea cu mama ei în timp ce Ernest îi ducea pe invitați la Fairfax, aflat la opt kilometri înspre nord-vest, ca să-l întâlnească pe Hale și să vadă *Bringing Up Father*, un musical itinerant despre un imigrant irlandez sărac care câștigă un loz de un milion de dolari și apoi se chinuie să se integreze în înalta societate. Bryan, punându-și o pălărie de cowboy de sub borul căreia i se zăreau ochii felini, s-a oferit să o lase pe Anna la ea acasă.

Înainte de plecare, Mollie i-a spălat hainele Annei, i-a dat ceva de mâncare și a ajutat-o să se dezmeticească puțin, cât să o poată întrezări măcar câteva clipe pe sora ei așa cum era de obicei, isteată și fermecătoare. Au stat puțin împreună, împărțășind câteva clipe de liniște și reconciliere. Apoi Anna și-a luat la revedere, cu zâmbetu-i în care scânteia o plombă de aur.

***

Cu fiecare noapte care trecea, Mollie devenea tot mai neliniștită. Bryan susținea că o dusesse pe Anna direct acasă și o lăsase acolo înainte să meargă la spectacol. După cea de-a treia noapte, Mollie, în maniera ei calmă, dar fermă, i-a pus pe toți în mișcare. L-a trimis pe Ernest acasă la Anna. Acesta a încercat clanța de la intrare, dar era încuiat. Privite prin ferestre, camerele păreau întunecate și goale.

Ernest a zăbovit o vreme singur acolo, în arșiță. O ploaie răcoroasă udase pământul cu câteva zile în urmă, dar de-atunci razele soarelui dogoreau nemiloase, strecurându-se printre

stejarilor de Maryland. În această perioadă a anului, căldura înecătoasă orizontul preriilor și făcea iarba înaltă să scârțâie sub picior. În depărtare, în lumina scânteietoare, se ghiceau siluetele scheletice ale sondelor.

Când principala servitoare a Annei, care locuia alături, a ieșit afară, Ernest a întrebat-o: „Știi cumva unde e Anna?“¹⁸

Femeia i-a răspuns că, înainte să înceapă ploaia, trecuse pe la Anna pe acasă ca să închidă ferestrele. „Mă gândeam că, dacă bate vântul, o să plouă înăuntru“¹⁹, a explicat ea. Dar ușa era încuiată și nici urmă de Anna. Dispăruse pur și simplu.

Vestea absenței ei a străbătut orașul, călătorind de pe o verandă pe alta și din prăvălie în prăvălie. Neliniștea a fost sporită de faptul că un alt osage, Charles Whitehorn, dispăruse cu o săptămână înainte.²⁰ Agreabil și mucalit, Whitehorn, în vârstă de 30 de ani, era însurat cu o femeie pe jumătate albă și pe jumătate cheyenne.²¹ După cum menționa un ziar local, era „popular atât printre albi, cât și printre membrii tribului său“²². Pe 14 mai, plecase către Pawhuska din locuința lui aflată în sud-vestul rezervației și nu se mai întorsese.

Cu toate acestea, Mollie nu avea motive să intre în panică. Nu era de neconceput ca, după ce Bryan o lăsase acasă, Anna să fi ieșit iarăși, nevăzută de nimeni, și să se fi dus în Oklahoma City sau chiar peste graniță, în efervescentul Kansas City. Poate chiar acum dansa într-unul dintre cluburile de jazz pe care-i plăcea să le frecventeze, fără să aibă habar de haosul pe care-l lăsase în urma ei. Și chiar dacă Anna dăduse de necaz, știa să se apere: ținea adesea un pistol mic în geanta ei din piele de aligator. Avea să se întoarcă în curând, a asigurat-o Ernest pe Mollie.

***

La o săptămână după dispariția Annei, un muncitor petrolier se afla pe un deal, la un kilometru și jumătate mai la nord